

NÂNG CAO VỊ THẾ, VAI TRÒ LÀM CHỦ CỦA NÔNG DÂN VIỆT NAM: VẤN ĐỀ ĐẶT RA VÀ GIẢI PHÁP

NGUYỄN TRUNG ĐÔNG*

Ngày nhận bài: 27/12/2024 Ngày thẩm định: 03/01/2025 Ngày duyệt đăng: 18/01/2025

Tóm tắt: Để phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững, cần ghi nhận và bảo đảm vai trò chủ thể của nông dân. Bài viết phân tích quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về vai trò chủ thể của nông dân, những vấn đề đặt ra hiện nay và đề xuất giải pháp về truyền thông, chính sách, hợp tác để nâng cao thu nhập và đời sống cho nông dân.

Từ khóa: nông nghiệp, nông thôn; nông dân; vị thế, vai trò

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, khi đất nước bước sang thời kỳ hội nhập kinh tế, nông nghiệp Việt Nam đối mặt với nhiều cơ hội và thách thức mới, vai trò của nông dân trong việc thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ của nông nghiệp, nông thôn được đề cập nhiều hơn trong các văn kiện của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Hội nhập quốc tế mở ra cơ hội lớn cho nông dân trong việc tiếp cận thị trường quốc tế, thu hút đầu tư, ứng dụng khoa học, công nghệ vào sản xuất, nâng cao chất lượng nông sản. Tuy nhiên, thách thức cũng gia tăng, bao gồm sự cạnh tranh gay gắt với các sản phẩm nông nghiệp chất lượng cao từ nước ngoài, áp lực tuân thủ các tiêu chuẩn khắt khe về an toàn thực phẩm và truy xuất nguồn gốc; biến đổi khí hậu gây ra những tác động tiêu cực đến sản xuất nông nghiệp, như hạn hán, lũ lụt, xâm nhập mặn và dịch bệnh trên cây trồng, vật nuôi.

Thực tiễn này đòi hỏi nông dân cần chủ động hơn trong việc thay đổi tư duy, hành động để làm chủ được quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững, qua đó, nhấn mạnh vai trò trung tâm của chính mình trong phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn Việt Nam.

Trước tình hình đó, Đảng đã ban hành nghị quyết, chiến lược phát triển, đặt nông dân ở vị trí trung tâm, là chủ thể của quá trình phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới. Nhà nước cũng triển khai nhiều chương trình hỗ trợ, từ cải thiện hạ tầng nông nghiệp, đào tạo kỹ thuật, đến hỗ trợ vốn và xây dựng thương hiệu nông sản. Tuy nhiên, trên thực tế, vai trò của nông dân Việt Nam trong phát triển nông nghiệp, nông thôn vẫn chưa được phát huy tối đa, gây khó khăn cho việc thực hiện chủ trương của Đảng và chính sách của Nhà nước. Nhiều nông dân vẫn gặp khó khăn trong sản xuất, tiếp cận thị trường, ứng dụng công nghệ và thích ứng với biến đổi khí hậu. Đời sống của nông dân tuy được cải thiện, nhưng vẫn còn nhiều khó khăn, đặc biệt ở vùng sâu, vùng xa.

* TS, Trường Chính sách công và Phát triển nông thôn

2. Quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về vị thế và vai trò làm chủ của nông dân

Văn kiện Đại hội lần thứ XIII của Đảng đã nhấn mạnh, một trong những định hướng phát triển ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn nói riêng, kinh tế - xã hội đất nước nói chung là: “Đẩy mạnh cơ cấu lại nông nghiệp, phát triển kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới, hướng tới mô hình nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại, nông dân văn minh. Phát triển nông nghiệp hàng hóa tập trung, quy mô lớn theo hướng hiện đại, ứng dụng công nghệ mới, giá trị gia tăng cao”⁽¹⁾. Theo đó, cần có sự đổi mới một cách toàn diện theo định hướng phát triển ngành nông nghiệp có hiệu quả, sạch, thân thiện với môi trường, một nông thôn “đáng sống” và người nông dân văn minh, chuyên nghiệp.

Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 16/6/2022 Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII “về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045”, xác định những quan điểm phát triển đồng bộ cả 03 khía cạnh chính là: “Nông nghiệp, nông dân, nông thôn là ba thành tố có quan hệ mật thiết, gắn bó, không thể tách rời...; Nông dân là chủ thể, là trung tâm của quá trình phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn và xây dựng nông thôn mới. Gắn xây dựng giai cấp nông dân với phát triển nông nghiệp và quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa nông thôn. Mục tiêu cao nhất trong phát triển nông nghiệp, nông thôn là nâng cao toàn diện đời sống vật chất, tinh thần của nông dân và cư dân nông thôn”⁽²⁾. Nghị quyết cũng xác định nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm đầu tiên là: “Nâng cao vai trò, vị thế, năng lực làm chủ, cải thiện toàn diện đời sống vật chất, tinh thần của nông dân và cư dân nông thôn”⁽³⁾.

Nhằm thể chế hóa quan điểm, đường lối của Đảng về phát triển nông nghiệp, nông dân, nông thôn, ngày 28/01/2022, Thủ tướng

Chính phủ đã ban hành Quyết định số 150/QĐ-TTg phê duyệt “Chiến lược phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050”. Chiến lược đề ra những nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm để phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững theo từng nhóm lĩnh vực, các khía cạnh phát triển; đề cập đến các giải pháp xây dựng giai cấp nông dân phát triển toàn diện, văn minh, chuyên nghiệp, thực hiện có hiệu quả vai trò chủ thể và vị trí trung tâm trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững⁽⁴⁾.

Chiến lược đã xác định các quan điểm xuyên suốt quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững, trong đó “nông dân là lực lượng lao động và nguồn tài nguyên con người quan trọng”; “Cư dân nông thôn là chủ thể, trung tâm và được hưởng lợi chính từ thành quả của các hoạt động phát triển nông thôn”; “Đổi mới hình thức hoạt động của các tổ chức của nông dân bảo đảm thực chất, hiệu quả; hỗ trợ đào tạo, trao quyền cho người dân để họ trở thành lực lượng chính trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội, quản lý tài nguyên môi trường; phát huy nội lực, tạo cơ hội bình đẳng trong tiếp cận các điều kiện phát triển và hưởng thụ phúc lợi xã hội”. Từ quan điểm trên, có thể thấy rằng, Chiến lược đã xác định quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn phải xem nông dân là chủ thể, là trung tâm của quá trình phát triển và là lực lượng lao động, nguồn tài nguyên quan trọng chính trong quá trình phát triển.

Với quan điểm coi nông nghiệp là nền tảng quốc gia và nông thôn là địa bàn kinh tế quan trọng, Chiến lược hướng đến phát triển nông nghiệp mạnh mẽ, bền vững, đồng thời xây dựng nông thôn trù phú, đáng sống, thu hút người dân gắn bó. Để đạt mục tiêu này, cần phát huy hiệu quả vai trò chủ thể của nông dân trong mọi lĩnh vực, giúp họ thực sự làm chủ quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững.

3. Những vấn đề đặt ra đối với nâng cao vị thế, vai trò làm chủ của nông dân

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế và sự phát triển không ngừng của khoa học, công nghệ, vai trò của nông dân trong phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới ngày càng được khẳng định. Nông dân vừa là lực lượng trực tiếp tham gia sản xuất, vừa là chủ thể quan trọng trong việc xây dựng chuỗi giá trị nông sản, thúc đẩy phát triển kinh tế nông thôn và bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống. Những thành tựu đáng kể trong lĩnh vực nông nghiệp Việt Nam thời gian qua đã minh chứng cho sự nỗ lực, sáng tạo, tinh thần làm chủ của nông dân. Minh chứng rõ nét nhất là sự chuyển đổi mạnh mẽ từ tư duy sản xuất truyền thống sang tư duy kinh tế nông nghiệp, tập trung vào chất lượng, giá trị gia tăng và khả năng cạnh tranh của sản phẩm. Trong quá trình chuyển đổi đó, nông dân đã tích cực, chủ động và kiểm soát tốt các khâu trong quá trình sản xuất, kinh doanh nông nghiệp, từ việc lựa chọn, xác định chủng loại, tiêu chuẩn sản phẩm cần sản xuất, các yêu cầu của thị trường cho đến giai đoạn thu hoạch, đóng gói, chế biến và tiêu thụ sản phẩm. Trong 02 năm (2023 và 2024), ngành nông nghiệp đạt tăng trưởng GDP khoảng 3,83% và 3,3%, tiếp tục khẳng định vị thế quan trọng và là trụ đỡ của nền kinh tế nước nhà; tổng kim ngạch xuất khẩu nông lâm thủy sản và thặng dư thương mại tăng cao ở năm 2023 và năm 2024, lần lượt là trên 53 tỷ USD và 62,5 tỷ USD⁽⁵⁾.

Thời gian qua, nông dân Việt Nam đã chủ động ứng dụng tiến bộ khoa học, công nghệ vào sản xuất, từ việc sử dụng giống cây trồng, vật nuôi có năng suất, chất lượng cao, đến áp dụng kỹ thuật canh tác hiện đại, như nông nghiệp hữu cơ, nông nghiệp công nghệ cao và mô hình tuần hoàn khép kín. Nhờ đó, nhiều vùng nông thôn đã xây dựng thành công chuỗi giá trị nông sản, góp phần nâng cao thu nhập cho người dân và cải thiện đời sống.

Tuy đạt được những thành tựu đáng ghi nhận trong nông nghiệp và phát triển nông thôn, nhưng việc bảo đảm và phát huy vai trò chủ thể của nông dân Việt Nam vẫn đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức. Để đạt được mục tiêu của Đảng và Nhà nước, cần xác định rõ những vấn đề tồn tại từ phía người nông dân, Nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội, từ đó đề ra giải pháp phù hợp nhằm phát huy tối đa vai trò của họ trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững.

Thứ nhất, nhận thức và thực hiện vai trò chủ thể của nông dân trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững

Tuy nông nghiệp đạt được nhiều thành tựu và một số nông dân đã thay đổi tư duy, hành động trong sản xuất, kinh doanh, nhưng phần lớn vẫn còn bị ảnh hưởng bởi phương thức sản xuất truyền thống, hạn chế nhận thức về vai trò chủ thể của mình trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững.

Hoạt động tuyên truyền về vai trò và chính sách hỗ trợ nông dân chưa hiệu quả, chưa giúp nông dân tìm hiểu và tiếp cận thông tin, dẫn đến khó khăn trong khai thác các nguồn lực. Tình trạng phụ thuộc vào chính quyền địa phương và trung gian ở một số nơi làm hạn chế vai trò chủ thể, nông dân khó tự ra quyết định. Ví dụ, cách tiếp cận các khoản vay ưu đãi từ Ngân hàng Chính sách xã hội và các tổ chức tín dụng khác còn gặp nhiều khó khăn, mặc dù có nhiều chương trình vay vốn với lãi suất thấp được triển khai. Nhiều gói tín dụng với lãi suất ưu đãi của các ngân hàng được giới thiệu đến nông dân và các doanh nghiệp, nhưng thủ tục còn rất khó khăn và phức tạp, trong khi nông dân đang rất cần được hỗ trợ về các nguồn vốn để mở rộng các dự án nông nghiệp sạch⁽⁶⁾. Những khó khăn này cho thấy, nông dân nhận thức và chủ động tiếp cận các thông tin và sử dụng hiệu quả nguồn vốn hỗ trợ.

Nông dân còn hạn chế trong việc tham gia xây dựng và giám sát chính sách. Họ chưa ý thức được quyền đóng góp ý kiến,

thường thụ động tiếp nhận và không phản biện, ngay cả khi chính sách chưa phù hợp. Việc thiếu chủ động phản hồi khi chính sách không hiệu quả khiến tiếng nói của nông dân ít được lắng nghe, dẫn đến nhiều chính sách thiếu tính khả thi.

Xuất phát từ nhận thức về vai trò làm chủ quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững còn nhiều hạn chế, nông dân vẫn chưa chủ động trong ứng dụng khoa học, công nghệ và kỹ thuật mới. Một số nông dân chưa nhận thức được tầm quan trọng của khoa học, công nghệ, ngại tiếp cận do thiếu kiến thức, sợ rủi ro hoặc cho rằng đầu tư là không cần thiết. Họ vẫn trung thành với phương thức canh tác truyền thống, không dám đổi mới và thử nghiệm kỹ thuật tiên tiến. Điều này khiến họ gặp khó khăn trong cạnh tranh và không tận dụng được các cơ hội thị trường, nhất là trong bối cảnh yêu cầu về chất lượng sản phẩm ngày càng cao.

Ngoài ra, việc phát triển nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao ở Việt Nam cũng gặp phải những khó khăn, như thiếu nguồn nhân lực chất lượng cao, hạn chế về vốn đầu tư và kết cấu hạ tầng, cũng như sự phối hợp chưa chặt chẽ giữa các bên liên quan⁽⁷⁾. Vì chưa ý thức được vai trò chủ thể của mình, nông dân chỉ tập trung vào sản xuất mà bỏ qua các khâu quan trọng khác, như đầu vào, tiêu thụ và xây dựng thương hiệu, khiến cho nông sản dễ bị ép giá, không đạt được giá trị gia tăng và gặp khó khăn trong việc tiếp cận thị trường. Bên cạnh đó, ở một số địa phương, do thiếu kỹ năng tiếp cận thị trường và chưa nhận thức được tầm quan trọng của thương hiệu, nên nông dân không thể tạo ra sản phẩm có giá trị cao, làm giảm khả năng cạnh tranh của sản phẩm nông sản Việt Nam trên thị trường, đặc biệt là thị trường quốc tế.

Nông dân còn nhiều hạn chế về kiến thức, kỹ năng và thái độ trong việc thực hiện các chủ trương, chính sách phát triển nông nghiệp, nông thôn. Việc tiếp cận công nghệ, vốn và thông tin thị trường còn khó khăn. Sản xuất

chủ yếu dựa vào kinh nghiệm, quy mô nhỏ lẻ, thiếu liên kết, dẫn đến hiệu quả kinh tế thấp và khó cạnh tranh. Nông dân còn hạn chế về khả năng thích ứng với biến đổi khí hậu, thiếu kiến thức, kỹ năng và nguồn lực để dự phòng, ứng phó với rủi ro. Việc tiếp cận giống cây trồng, vật nuôi mới và hệ thống kết cấu hạ tầng phục vụ sản xuất còn nhiều khó khăn. Người nông dân cũng chưa được trang bị đầy đủ kiến thức và kỹ năng để thực hiện quyền làm chủ của mình một cách hiệu quả.

Thứ hai, hệ thống các cơ chế, chính sách tạo điều kiện phát huy vai trò chủ thể và vị thế của nông dân trong phát triển nông nghiệp, nông thôn còn thiếu tính toàn diện và đồng bộ

Hiện nay, một số chính sách của Nhà nước vẫn chưa thể phát huy được vai trò, vị thế chủ thể của nông dân trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững. Ví dụ, chính sách thu hồi đất nông nghiệp, chính sách dồn điền đổi thửa, tích tụ đất nông nghiệp với mục đích tạo cơ hội cho sự phát triển bền vững của ngành nông nghiệp nhưng chưa đáp ứng được nhu cầu và mong muốn của người nông dân. Bên cạnh đó, giá nông sản bấp bênh, rủi ro thiên tai, dịch bệnh ảnh hưởng lớn đến đời sống nông dân. Tuy nhiên, các chính sách bảo hiểm nông nghiệp còn hạn chế về số lượng và chất lượng, khiến họ thiếu sự an tâm để chủ động, sáng tạo trong sản xuất. Mặc dù Chính phủ đã ban hành Quyết định số 13/2022/QĐ-TTg ngày 09/5/2022 “về thực hiện chính sách hỗ trợ bảo hiểm nông nghiệp”, nhưng việc triển khai vẫn còn hạn chế. Nhiều nông dân chưa tiếp cận được các chương trình bảo hiểm do công tác tuyên truyền chưa hiệu quả, nên họ chưa nhận thức được tầm quan trọng của bảo hiểm và dễ bị tổn thương trước rủi ro thiên tai, dịch bệnh⁽⁸⁾.

Bên cạnh đó, việc thực thi chính sách hỗ trợ và bảo đảm quyền làm chủ cho nông dân còn hạn chế. Nông dân vẫn gặp khó khăn trong việc tiếp cận thông tin về chính sách, thay đổi tư duy và nâng cao nhận thức về vai trò chủ thể. Nhiều nơi, nông dân không tiếp

cận được các chương trình hỗ trợ do thiếu thông tin, đặc biệt phổ biến ở các vùng sâu, vùng xa, nơi nông dân khó tiếp cận với các nguồn thông tin chính thống. Một số cán bộ, công chức chưa nhận thức đầy đủ về vai trò chủ thể của nông dân, dẫn đến việc nông dân vẫn bị xem là đối tượng thụ động. Nguồn lực đầu tư cho nông nghiệp, nông thôn còn hạn chế, từ đó nông dân khó phát huy hết vai trò của mình.

Thứ ba, các tổ chức chính trị - xã hội chưa phát huy hiệu quả vị thế và vai trò chủ thể của nông dân trong phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững

Trong quá trình phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới, các tổ chức chính trị - xã hội là nơi bảo vệ quyền lợi, thể hiện tiếng nói của nông dân, cũng như thúc đẩy quá trình chuyển giao khoa học, kỹ thuật và nâng cao đời sống văn hóa, xã hội tại nông thôn. Tuy nhiên, các tổ chức chính trị - xã hội chưa phát huy hiệu quả vai trò nâng cao vị thế của nông dân, đặc biệt ở cấp cơ sở. Dù có nhiều chính sách thúc đẩy, nhưng kết quả chưa đáp ứng kỳ vọng. Cơ chế để các tổ chức này tham gia giám sát, phản biện chính sách còn hạn chế, dẫn đến chưa kịp thời đại diện và phản ánh tâm tư, nguyện vọng của nông dân.

Hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội còn hình thức, chưa thực sự hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển của nông dân. Hội Nông dân chưa thể hiện hiệu quả vai trò trong việc đề xuất chính sách và giải quyết kịp thời những phản hồi, trao đổi từ nông dân. Sự hợp tác giữa Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Hội Nông dân, Hội Liên hiệp Phụ nữ còn lỏng lẻo, thiếu phối hợp, hoạt động riêng lẻ, dẫn đến hiệu quả thấp. Vì vậy, nông dân không nhận được sự hỗ trợ đồng bộ, kịp thời, làm giảm hiệu quả phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới.

4. Một số giải pháp nâng cao vị thế, vai trò làm chủ của nông dân

Một trong những quan điểm của “Chiến lược phát triển nông nghiệp, nông thôn bền

vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050” là xây dựng đội ngũ nông dân thực sự trở thành chủ thể và có vị trí trung tâm trong quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn ở Việt Nam. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, vai trò và vị thế của nông dân vẫn còn nhiều hạn chế do những rào cản về nhận thức, cơ chế chính sách của Nhà nước, cũng như sự thiếu hiệu quả trong các hoạt động của tổ chức chính trị - xã hội. Để khắc phục những tồn tại này, cần có những giải pháp đồng bộ và toàn diện nhằm nâng cao năng lực, vai trò làm chủ của nông dân, đồng thời tăng cường sự kết nối giữa các bên liên quan, từ đó thúc đẩy sự phát triển bền vững trong nông nghiệp và nông thôn.

Một là, tiếp tục đẩy mạnh công tác truyền thông nhằm tăng cường nhận thức về vai trò làm chủ của nông dân và cư dân nông thôn trong phát triển nông nghiệp, nông dân, nông thôn

Công tác truyền thông nâng cao nhận thức về vai trò chủ thể của nông dân trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững là rất quan trọng. Vì vậy, cần đẩy mạnh truyền thông về hình ảnh người nông dân hiện đại, có năng lực, làm chủ quá trình phát triển nông nghiệp theo hướng bền vững, góp phần nâng cao nhận thức xã hội và khẳng định giá trị của họ.

Truyền thông về vai trò chủ thể của nông dân cần nhấn mạnh quyền lợi, trách nhiệm và vai trò quyết định của họ trong sản xuất và chính sách. Cần phát huy vai trò của các tổ chức Hội Nông dân, Hội Liên hiệp Phụ nữ, Đoàn Thanh niên trong việc truyền thông rộng rãi thông điệp này đến từng nông dân qua nhiều hình thức đa dạng.

Hai là, hoàn thiện hệ thống cơ chế, chính sách ghi nhận và bảo đảm thực hiện vai trò chủ thể và vị trí trung tâm của nông dân trong phát triển nông nghiệp, nông dân và nông thôn

Để nâng cao vai trò và vị thế làm chủ của nông dân trong phát triển nông nghiệp

và nông thôn bền vững, việc hoàn thiện hệ thống cơ chế, chính sách có vai trò cốt lõi. Chính sách không chỉ là nền tảng pháp lý, mà còn là công cụ định hướng, hỗ trợ nông dân phát huy vai trò của mình.

Nhà nước cần ban hành các văn bản ghi nhận vai trò chủ thể và vị trí trung tâm của nông dân trong quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững. Điều này tạo cơ sở pháp lý vững chắc, khẳng định tầm quan trọng của nông dân trong các quyết định chiến lược liên quan đến phát triển nông nghiệp và nông thôn. Các chính sách, pháp luật của Nhà nước cần tập trung làm rõ quyền tham gia đóng góp ý kiến, quyền được hưởng lợi và trách nhiệm của nông dân trong các chương trình phát triển nông nghiệp, nhằm giúp họ nhận thức được vai trò và trách nhiệm, thúc đẩy tính chủ động và tích cực đóng góp vào quá trình phát triển nông nghiệp.

Các chính sách để thúc đẩy nông dân chủ động tham gia phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững phải bảo đảm tính toàn diện, đồng bộ và phù hợp. Ví dụ, Nhà nước cần có chính sách tín dụng ưu đãi, đặc biệt là các gói vay không lãi suất hoặc lãi suất thấp dành cho nông dân để họ có nguồn vốn mở rộng sản xuất, đầu tư vào công nghệ mới và phát triển nông sản chất lượng cao. Các chính sách về cải cách đất đai cần được sửa đổi theo hướng linh hoạt hơn, bảo đảm quyền sử dụng đất lâu dài cho nông dân, giúp họ yên tâm đầu tư và sản xuất. Cần hoàn thiện chính sách khuyến khích tích tụ, quy hoạch đất đai, ưu đãi doanh nghiệp hợp tác và chuyển giao công nghệ cho nông dân. Cần chú trọng chính sách hỗ trợ thành lập hợp tác xã, liên kết nông dân với doanh nghiệp, đầu tư chế biến sâu và xúc tiến thương mại.

Bên cạnh đó, cần hoàn thiện chính sách bảo hiểm nông nghiệp toàn diện, bảo vệ nông dân trước rủi ro, đồng thời đẩy mạnh các chính sách phúc lợi xã hội. Cần chú trọng chính sách phát triển nông nghiệp

bền vững, bảo vệ môi trường và đào tạo, nâng cao năng lực cho nông dân.

Nhà nước cần tăng cường cơ chế để nông dân tham gia giám sát, đóng góp ý kiến vào quá trình xây dựng và thực hiện chính sách. Các cơ quan nhà nước và tổ chức chính trị - xã hội cần tạo điều kiện cho nông dân tham gia, giúp chính sách sát với thực tế và dễ triển khai.

Ba là, phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong việc nâng cao vị thế, vai trò làm chủ của người nông dân

Các tổ chức chính trị - xã hội, nhất là Hội Nông dân, không chỉ có vai trò đại diện cho tiếng nói của nông dân, mà còn là cầu nối giữa nông dân với Nhà nước và các cơ quan chính quyền, bảo đảm quyền lợi và tạo điều kiện thuận lợi để họ chủ động tham gia vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội.

Các tổ chức chính trị - xã hội cần đẩy mạnh công tác xây dựng, kiện toàn các bộ phận tư vấn hỗ trợ nông dân các vấn đề về đất đai, quyền sở hữu tài sản và tranh chấp thương mại. Các tổ chức này cần làm tốt vai trò đại diện cho nông dân trước pháp luật, bảo vệ quyền lợi của họ một cách kịp thời và hiệu quả.

Hội Nông dân cần đẩy mạnh truyền thông, nâng cao nhận thức cho nông dân về quyền lợi, trách nhiệm và vai trò chủ thể của họ trong phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững. Cần tổ chức các buổi tập huấn, hội thảo, đồng thời tận dụng các phương tiện truyền thông để lan tỏa thông tin rộng rãi. Bên cạnh đó, cần triển khai các chương trình đào tạo về kỹ năng quản lý, tiếp cận thị trường và kỹ thuật sản xuất tiên tiến, giúp nông dân tự tin làm chủ sản xuất, nâng cao năng suất và trở nên chuyên nghiệp hơn.

Tăng cường vai trò giám sát, phản biện của Hội Nông dân đối với các chính sách nông nghiệp và phát triển nông thôn. Hội cần chủ động thu thập ý kiến từ nông dân,

phản ánh bất cập và đề xuất giải pháp với cơ quan nhà nước. Đồng thời, tổ chức đối thoại giữa chính quyền và nông dân, bảo đảm tiếng nói của họ được lắng nghe thông qua quy trình phản biện rõ ràng, hiệu quả.

Các tổ chức chính trị - xã hội tổ chức và phát động các phong trào thi đua và khuyến khích tinh thần khởi nghiệp trong nông dân. Hội Nông dân cần tổ chức các cuộc thi, phong trào khởi nghiệp cho nông dân, với các hạng mục, như sản xuất bền vững, ứng dụng công nghệ cao, hay phát triển các sản phẩm mới, nhằm khuyến khích nông dân đổi mới tư duy, sáng tạo và phát triển kỹ năng kinh doanh.

Các tổ chức chính trị - xã hội cần phát huy vai trò đầu mối trong việc tăng cường kết nối giữa nông dân và các tổ chức kinh tế - xã hội. Hội Nông dân cần tạo điều kiện để nông dân và doanh nghiệp gặp gỡ, trao đổi và thiết lập mối quan hệ hợp tác trong sản xuất, chế biến và tiêu thụ nông sản. Các chương trình kết nối này có thể bao gồm hội chợ, triển lãm và các diễn đàn kinh tế - nông nghiệp, tạo môi trường thuận lợi cho nông dân tiếp cận với thị trường và công nghệ mới.

Bốn là, xây dựng giai cấp nông dân chuyên nghiệp, văn minh

Đề nông dân thực sự trở thành chủ thể của quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững, việc phát triển toàn diện nông dân trên cơ sở đổi mới, hoàn thiện năng lực và phẩm chất là yếu tố cốt lõi. Điều này giúp nông dân tự phát triển đời sống vật chất và tinh thần, đồng thời đáp ứng yêu cầu của nền kinh tế nông nghiệp hiện đại.

Người nông dân tương lai cần là hình mẫu của sự phát triển toàn diện, am hiểu kỹ thuật sản xuất hiện đại, kinh doanh nông nghiệp và ứng dụng công nghệ tiên tiến. Họ cần nắm vững về nông nghiệp bền vững, chuyển từ tư duy sản xuất đơn thuần sang kinh tế nông nghiệp, làm chủ chuỗi giá trị nông sản, góp phần xây dựng nền nông nghiệp hiệu quả, tránh tình trạng “được mùa mất giá”.

Để đáp ứng yêu cầu của nền nông nghiệp hiện đại, nông dân cần có năng lực tổ chức sản xuất tiên tiến, áp dụng công nghệ để tối ưu hóa

chi phí, nâng cao năng suất, kết hợp sản xuất với văn hóa, du lịch địa phương và không ngừng học hỏi, đổi mới để thích ứng với thị trường. Người nông dân tương lai cần có lòng yêu nước, tinh thần tự lực tự cường, đoàn kết, trách nhiệm xã hội cao. Họ cần chủ động hợp tác, sẵn sàng học hỏi, đổi mới, chia sẻ kinh nghiệm để khẳng định vai trò chủ thể, bảo vệ quyền lợi và góp phần xây dựng nông thôn mới, bảo tồn bản sắc dân tộc. Người nông dân cần đổi mới sáng tạo, áp dụng khoa học, kỹ thuật, xây dựng thương hiệu, kết nối văn hóa địa phương để gia tăng giá trị sản phẩm. Họ phải chủ động nắm bắt thị trường, xu hướng tiêu dùng và ứng dụng công nghệ để quảng bá, tiêu thụ sản phẩm hiệu quả. Bên cạnh đó, người nông dân tương lai cần có trách nhiệm xã hội, thể hiện qua việc sản xuất sạch, bảo vệ môi trường, đóng góp vào sự phát triển bền vững và tích cực tham gia các hoạt động cộng đồng □

(1) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.44

(2) và (3) Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 16/6/2022 Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII “về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045”

(4) Quyết định số 150/QĐ-TTg ngày 28/01/2022 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Chiến lược phát triển nông nghiệp, nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050”

(5) Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, *Báo cáo tổng kết thực hiện Kế hoạch phát triển nông nghiệp nông thôn năm 2023 và triển khai kế hoạch năm 2024; Báo cáo tổng kết thực hiện Kế hoạch phát triển nông nghiệp nông thôn năm 2024 và triển khai kế hoạch năm 2025*

(6) Thanh Giang, *Khó tiếp cận vốn ưu đãi lãi suất thấp*, <https://baomoi.com>, ngày 02/11/2024

(7) *Nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao ở Việt Nam: Khó khăn và triển vọng*, <https://tapchitaichinh.vn>, ngày 18/3/2024

(8) Ngọc Châm, *Bảo hiểm nông nghiệp phát triển chưa tương xứng với tiềm năng*, <https://thoibaotaichinhvietnam.vn>, ngày 06/12/2024